

שבת דף ב-תחילת דף ג

שמות טז כו שֶׁשֶׁת יָמִים, תִּלְקַטְהוּ; וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת, לֹא יִהְיֶה-בּוֹ. כִּי יִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, יָצְאוּ מִן-הָעַם לְלֶקֶט; וְלֹא, מְצָאוּ. כִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-מֹשֶׁה: עַד-אָנֹכָה, מֵאַנְתָּם, לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי, וְתוֹרֹתַי. כִּט רָאוּ, כִּי-יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשָּׁבֶת--עַל-כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, לֶחֶם יּוֹמָיִם; שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו, אֶל-יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ--בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

משנה מסכת שבת פרק ז משנה ב

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר הדש והזורר הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטיין והפוצע ב' חוטיין הקושר והמתיר והתופר שתי תפירות הקורע ע"מ לתפור שתי תפירות הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

משנה. יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים

העני חייב ובעל הבית פטור	פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנמל מתוכה והוציא
בעל הבית חייב והעני פטור	פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני, או שנמל מתוכה והכניס
שניהם פטורין	פשט העני את ידו לפנים ונמל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא
שניהם פטורין	פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונמל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס

גמרא.

קושי: תנן התם שבועות שתיים שהן ארבע ידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע, מראות נגעים שנים שהן ארבעה, יציאות השבת שתיים שהן ארבע.
מאי שנא הכא דתני: שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ, ומאי שנא התם דתני שתיים שהן ארבע ותו לא?
תירוץ 1: הכא דעיקר שבת הוא - תני אבות ותני תולדות, התם דלאו עיקר שבת הוא, - אבות - תני, תולדות - לא תני.
דחייה: אבות מאי ניהו - יציאות, ויציאות תרי הויין! וכי תימא מהן לחיוב ומהן לפטור והא דומיא דמראות נגעים קתני, מה התם - כולחו לחיובא, אף הכא נמי - כולחו לחיובא!

תירוץ 2: אלא אמר רב פפא: הכא דעיקר שבת הוא - תני חיובי ופטורי (דאורייתא ודרבנן), התם דלאו עיקר שבת הוא, - חיובי - תני, ופטורי - לא תני.
דחייה: חיובי מאי ניהו - יציאות, יציאות תרתי הויין!
תירוץ לדחייה: שתיים דהוצאה ושתיים דהכנסה.
קושי לתירוץ: והא יציאות קתני!

תירוץ לקושי: אמר רב אשי: תנא, הכנסה נמי הוצאה קרי לה.
הוחכה לתירוץ: ממאי - מדתנן המוציא מרשות לרשות חייב, מי לא עסקינן דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד - וקא קרי לה הוצאה.
וטעמא מאי - כל עקירת חפץ ממקומו, תנא הוצאה קרי לה.
עוד חיזוק: אמר רבינא: מתניתין נמי דיקא, דקתני יציאות וקא מפרש הכנסה לאלתר. - שמע מינה.
עוד חיזוק: רבא אמר: רשויות קתני, רשויות שבת שתיים.

אמר ליה רב מתנה לאביי: הא תמני הויין? תרתני סרי הויין!
אביי: וליטעמיך שיתסרי הויין!
רב מתנה: הא לא קשיא; בשלמא בבא דרישא - פטור ומותר לא קתני, אלא בבא דסיפא
דפטור אבל אסור, קשיא!

שאלת הגמרא: מי איכא בכלי שבת פטור ומותר? והאמר שמואל: כל פטורי דשבת
פטור אבל אסור, בר מהני תלת דפטור ומותר - צידת צבי, וצידת נחש, ומפיס מורסא!
תשובה: כי איצטריך ליה לשמואל - פטורי דקא עביד מעשה, פטורי דלא קא עביד
מעשה - איכא טובא.

חזרה לשאלת רב מתנה: מכל מקום, תרתני סרי הויין!
תירוץ: פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת - קא חשיב, דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת -
לא קא חשיב.

מושגים

אבות
תולדות
מזיד – היו עדים והתראה, סקילה, בלי, חייב כרת
שוגג – חייב קרבן חטאת
עקירה
הנחה
רשות היחיד
רשות הרבים
שבועת ביטוי
ידיעות הטומאה
מראות נגעים
קרבן עולה ויורד
הוצאה מלאכה גרועה כי אסור במקום אחד ומותר במקום אחר או כי אין שינוי בחפצא
פטור אבל אסור

שמואל - מלאכה שאניה צריכה לגופה - צד צבי - תוסי להציל את עצמו, ולכן מותר
משום צער מפיס מורסא גם בגלל הכאב (עוד מקרה expressing breastmilk בגלל
שכאב - אבל לא לשמור את זה לשימוש